

JUSTYNA KACPRZAK, JERZY ZIELIŃSKI
 Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa
 justyna.kacprzak@gugik.gov.pl; jerzy.zielinski@gugik.gov.pl

Problematyka standaryzacji i wizualizacji danych Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych (PRNG)

Nazwy geograficzne, nazywane także toponimami (grec. *topos* – miejsce) lub geonimami (grec. *geos* – ziemia), to nazwy własne wszelkich obiektów przestrzennych trwale związanych z powierzchnią Ziemi. Są one obok znaków kartograficznych niezbędnym elementem treści każdej mapy. Nazwy spełniają na mapie różnorodne funkcje, ale przede wszystkim pełnią ważną rolę informacyjną przy identyfikacji oraz lokalizacji różnych obiektów i zjawisk. Dlatego szczególnie ważne jest zapewnienie nazwom jednoznaczności, poprawności pod względem językowym oraz dokładnej lokalizacji przestrzennej nazwanego obiektu. Nazwy miejscowości i nazwy obiektów fizjograficznych są uznanym dobrem narodowym, ściśle związanym z historią i kulturą Polski. W wielu krajach europejskich nazwy geograficzne (w tym nazwy miejscowości) traktowane są jako zabytki kultury i sztuki, są zatem prawnie chronione i nie mogą być dowolnie zmieniane lub usuwane z rejestrów.

Standaryzacja nazewnictwa geograficznego w Polsce ma długą tradycję, sięgającą XVIII wieku, jednak dopiero od połowy trzydziestych lat XX wieku możemy mówić o nazewnictwie urzędowym, kiedy to ukazało się *Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o ustaleniu nazw miejscowości i o numeracji nieruchomości* (posiadające rangę ustawy), które regulowało kwestie ustalania urzędowych nazw miejscowości¹. Obecnie najważniejszym aktem prawnym z tego zakresu jest *Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych*, która zastąpiła wspomniane rozporządzenie z 1934 roku.

W Polsce standaryzacją nazewnictwa geograficznego zajmują się dwa organy:

1. **Minister właściwy do spraw administracji publicznej**, który zgodnie z *Ustawą z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych* prowadzi sprawy związane z ustalaniem, znoszeniem lub zmienianiem urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych położonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; obecnie jest to Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji;

2. **Główny Geodeta Kraju**, który zgodnie z *Ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne* prowadzi sprawy związane ze standaryzacją polskojęzycznego nazewnictwa obiektów geograficznych położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz bazę danych Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych zawierającą aktualne i historyczne informacje dotyczące nazw miejscowości i ich części oraz obiektów fizjograficznych, o których mowa w *Ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych*.

W celu realizacji wyżej wymienionych zadań powołane zostały, jako organy doradcze, dwie komisje:

1. Komisja Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych działająca obecnie przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji;

2. Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej działająca przy Głównym Geodecie Kraju.

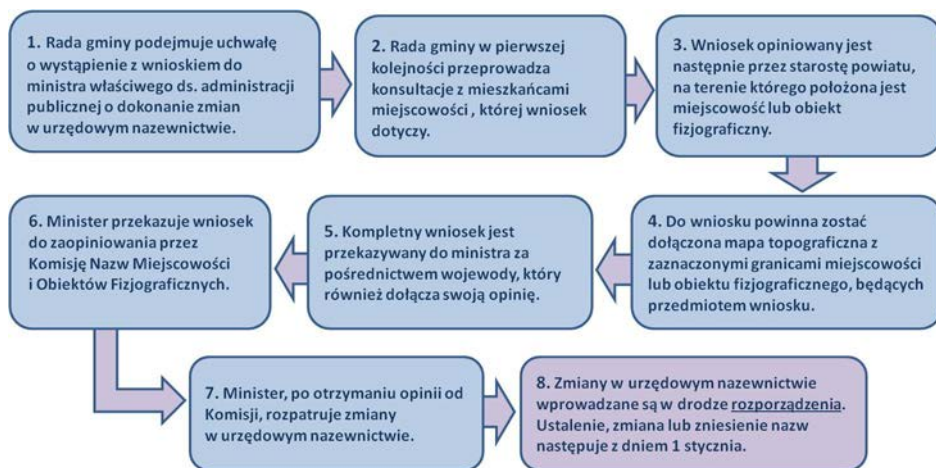
Realizacja zadań wymienionych Komisji, chociaż każda z nich opiniuje nazewnictwo z odmiennych obszarów, przyczynia się do uporządkowania i ujednolicenia nazewnictwa geograficznego. Samo pojęcie *standaryzacja nazw geograficznych*, zdefiniowane w pracach Organizacji Narodów Zjednoczonych, rozumiane jest jako „Zalecenie przez organ nazewnictwa stosowania określonej nazwy lub nazw wskazanego obiektu geograficznego wraz z formą ich zapisu, a także warunków do korzystania z tych nazw” (*Słownik terminów...* 1998). Standaryzując nazwy geograficzne z obszaru Polski należy określić: pełną nazwę obiektu, formę dopełniacza, formę przymiotnika (od nazw rzeczownikowych), nazwy oboczne (o ile istnieją), rodzaj obiektu, lokalizację przestrzenną: współrzędne geograficzne oraz przynależność administracyjną. Proces decyzyjny w sprawie zmian w urzędowym nazewnictwie z terenu Polski prezentuje rycina 1.

Podczas prac standaryzacyjnych brane są pod uwagę następujące kryteria, według których określa się poprawność nazwy:

a) zgodność brzmienia i pisowni nazwy z zasadami polskiego języka ogólnego (tylko w wyjątkowych przypadkach ustala się nazwę w formie regionalnej lub tradycyjnej), na przykład:

– pisownia nazw składających się z dwóch rzeczowników typu *Górka-Kolonia*, gdy człon *Kolonia*,

¹ Dane bibliograficzne o przytoczonych tu rozporządzeniach i ustawach zawiera ich chronologiczny wykaz zamieszczony po wykazie literatury (przypr. red.).

Ryc. 1. Proces decyzyjny w sprawie urzędowego nazewnictwa z terenu Polski

Wieś, Las, Zdrój itp. znajduje się na drugim miejscu – pisownia z zastosowaniem łącznika;

– pisownia nazw składających się z odróżniających się członów odliczebnikowych, np. *Aleksandrów Pierwszy, Aniołka Druga, Biskupiec-Kolonia Druga* (a nie *Aleksandrów I; Aniołka II, Biskupiec-Kolonia II*). Błędne jest stosowanie w drugim członie odliczebnikowym cyfry łacińskiej, gdyż nie można wówczas ustalić odmiany drugiego członu nazwy, co w funkcjonowaniu nazw jest sprawą ważną;

b) etymologię nazwy, zapisy historyczne;

b) tradycję użycia danej formy przez mieszkańców;

d) częstość występowania danej formy na mapach i w innych opracowaniach.

Motywacje zmiany nazw są różne. Analizując rozpatrywane wnioski o zmiany w polskim nazewnictwie można wyróżnić:

a) motywacje historyczne – gdy wnioskodawcy powołują się na fakty z dawnej i nowszej historii. Nie zawsze Komisja przychylnie ustosunkowuje się do takich zmian, uzależniając decyzję od względów finansowych lub pragmatycznych; np. „mieszkańcy wsi o nazwie *Polanka* pragnęli powrotu do nazwy *Polanka Hallerowska* lub *Polanka Haller*. Wieś ta należała w przeszłości do rodziny Hallerów i nazwa w postaci *Polanka Hallerowska* utrzymała się do 1965 roku. Władze komunistyczne mając negatywny stosunek do generała Hallera, drugi człon nazwy usunęły, a w latach dziewięćdziesiątych ludność wsi zapragnęła, aby nazwa mówiła o tym, że wywodził się z niej sławny polski dowódca”. Komisja pozytywnie ustosunkowała się do wniosku, proponując jednak zmianę nazwy na *Polanka Hallera*;

b) motywacje prestiżowe – mieszkańcy osiedla o nazwie *Sokolniki Las* (woj. łódzkie) wystąpili z wnioskiem o zmianę nazwy na *Miasto Ogród Sokolniki*.

Warto przytoczyć argumentację wnioskodawców: „Po wojnie w czasie rządów komunistycznych postraktowano plan zabudowy letniskowej (o nazwie miasto-ogród) jako wymysł kapitalizmu i odcięto naszej miejscowości głowę, tj. Miasto-Ogród, a dodano ogon, tj. Las. Uważamy, że teraz kiedy wracamy do normalności i praworządności i logiki, należy przywrócić również u nas prawidłowe nazewnictwo. Nasza miejscowość nie jest wsią. Nazwa Miasto-Ogród jest historyczna, funkcjonuje od 1929 r.”. Takiej nazwy, proponowanej przez mieszkańców Komisja nie mogła rozpatrzeć pozytywnie;

c) odczucia mieszkańców w stosunku do nazwy – odczuwanie nazwy jako ośmieszającej, wstydlivej lub upokarzającej mieszkańców, np. *Biały Kał* – zmieniona w 1999 r. na *Białykał, Mroczków Ślepy* – zmieniona w 1999 r. na *Mroczków Duży*;

d) dążenie do zachowania w nazwie cech językowych właściwych danemu regionowi – urzędowe nazwy miejscowości powinny mieć postać zgodną z zasadami języka polskiego ogólnego, bez uwzględniania cech lokalnej wymowy gwarowej, ponieważ nazwy nie są dobrem tylko lokalnej społeczności. Nazwy występują na mapach, w przewodnikach turystycznych i innych publikacjach, zatem ich postać musi być poprawna językowo. Dlatego Komisja przyjęła, że zasadniczo nie akceptuje wniosków o zmianę postaci na gwarową, zwłaszcza wówczas gdy chodzi o wnioski uwzględniające w nazwie taką cechę jak mazurzenie;

e) motywacja administracyjna – łączenie lub wyodrębnianie części wsi. Często zmianom ulegają zwłaszcza sołectwa: zbyt małe łączą się, zbyt duże są dzielone. Rozbudowujące się wsie pragną się podzielić, wyodrębnić swoje poszczególne części. Z kolei zanikające i opustoszałe wsie trzeba łączyć.

Lokalna administracja dąży ponadto do uporządkowania numeracji domów, a przyjęta koncepcja wymaga jasnych podziałów na wsie, ich części, sołectwa itd., a z tym wiąże się problem nazw. Dla lokalnej administracji najprostszą rzeczą jest rezygnowanie z nazw części wsi (bowiem nie trzeba im przypisywać numerów i wytyczać granic). Często Komisja oddala takie wnioski, argumentując, że istnieją historyczne zapisy o danej nazwie (sięgające nawet średniowiecza). Zachowanie nazw części wsi, przysiółków lub kolonii, które są niejednokrotnie znacznie oddalone od miejscowości nadrzędnej, ma swoje znaczenie pragmatyczne, ułatwiając ich lokalizację w terenie np. przez służby ratownicze.

Nazwa geograficzna może mieć różny status, jako:

- urzędowa – ustalona i opublikowana przez właściwy organ administracji publicznej do obowiązkowego używania w stosunkach publicznych, np. *Podścichawa* (wieś), *Barwik* (wieś), *Hadamkula* (las);
- zestandaryzowana – ustalona do powszechnego użycia przez uprawniony organ nazewnicy, np. *Adamek* (staw), *Ameryka* (staw);
- niestandaryzowana – która nie została ustalona i opublikowana przez właściwy organ administracji publicznej, pozyskana z map topograficznych i innych wykazów nazewnicy, np. *Adelin* (część wsi Jadwigów), *Sąźnie* (łąka);
- dodatkowa – wprowadzona na podstawie Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości, np. *Bartkówó Stajnió* (kaszubska), *Liebenhain* (niemiecka);
- historyczna – rozumiana jako nazwa urzędowa, dodatkowa lub zestandaryzowana, która została zniesiona i zmieniona na inną nazwę, np. *Witoldów* (wieś) – obecnie *Aksmaniec* (wieś), *Insbach* (góra, szczyt) – obecnie *Ispak* (góra, szczyt).

Wszystkie dane dotyczące nazw obiektów geograficznych oraz ich atrybutów (zawierających szczegółowe informacje dotyczące samej nazwy oraz opisywanego obiektu) gromadzone są w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych (PRNG) – urzędowej, prowadzonej na szczeblu centralnym, referencyjnej bazie danych zawierającej wiarygodne, aktualne i zalecane do oficjalnego stosowania nazwy obiektów geograficznych. Wszystkie obiekty (nazwy) gromadzone w bazie danych PRNG muszą posiadać odniesienie przestrzenne (współrzędne geograficzne). Szczegółowy sposób prowadzenia i zakres merytoryczny danych zawartych w PRNG określa *Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych*. Informacje znajdujące się w rejestrze to najpełniejszy zbiór danych zawierający obecne i dawne nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych z obszaru Rzeczypospolitej Polskiej wraz z rozbudowaną charakterystyką.

W PRNG przyjęto 7 klas obiektów geograficznych:

- 1) dla miejscowości – miejscowość;
- 2) dla obiektów fizjograficznych – obiekt ukształtowania terenu, płynący obiekt wodny, stojący obiekt wodny, inny obiekt wodny, obiekt ukształtowania dna zbiornika wodnego, inny obiekt fizjograficzny.

W obrębie każdej klasy występuje szereg rodzajów obiektów zgodnych z *Rozporządzeniem w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych*, np. dla miejscowości: miasto, wieś, część wsi, przysiółek, osada, kolonia, a dla obiektów fizjograficznych: jezioro, rzeka, zatoka, bagno, wyspa, wydma, pole, łąka, las, część lasu itp.

Każdemu obiektowi geograficznemu zawartemu w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych z obszaru Polski przypisanych jest 48 atrybutów, z czego obligatoryjne są:

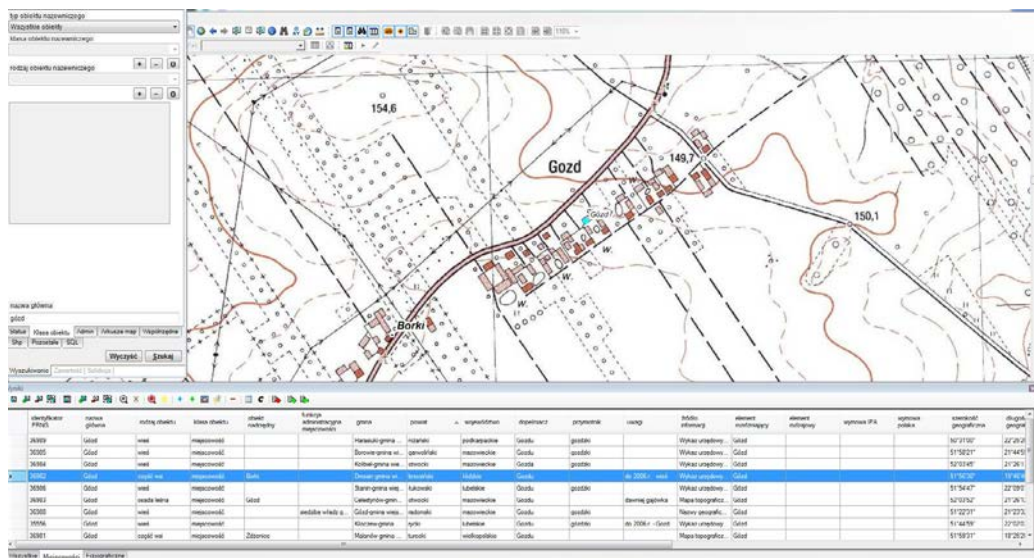
- nazwa główna,
- rodzaj obiektu,
- państwo, województwo, powiat, gmina,
- identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju,
- status nazwy,
- źródło informacji,
- identyfikator PRNG,
- współrzędne geograficzne, współrzędne X i Y,
- rodzaj reprezentacji (określenie rodzaju geometrii obiektu).

Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych prowadzony jest w systemie teleinformatycznym, który zapewnia: funkcje importu i eksportu danych oraz usługi: wyszukiwanie, przeglądania i pobierania danych, a także funkcje umożliwiające obsługę procedur tworzenia, weryfikowania, uzupełniania i aktualizowania nazw geograficznych. Widok okna aplikacji do prowadzenia bazy danych PRNG przedstawia rycina 2.

Aktualizacja i weryfikacja danych PRNG jest procesem ciągłym prowadzonym na podstawie:

- a) aktów prawnych dotyczących ustalania, zmiany lub znoszenia nazw (dla nazw urzędowych), np. *Sosnowiec* (wieś) na *Sosnowiec* (wieś);
- b) wykazów nazw uchwalanych przez Komisję Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych (dla nazw zestandaryzowanych z obszaru Polski), np. *Archidiakonka* (jezioro), *Bańdzioch Kominiarski* (jaskinia, grotło);
- c) wykazów nazw uchwalanych przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej (dla nazw zestandaryzowanych z obszaru poza granicami kraju), np. *Dniepr* (miasto na Ukrainie), *Inczon* (miasto w Korei Południowej);
- d) weryfikacji i uzupełniania z map topograficznych oraz innych zbiorów i rejestrów zawierających nazwy geograficzne (dla pozostałych nazw).

W ramach aktualizacji danych PRNG, Główny Urząd Geodezji i Kartografii przeprowadził w latach

Ryc. 2. Widok okna aplikacji do prowadzenia bazy danych PRNG

2012–2014 zamówienia publiczne na łączną kwotę 3 776 000 zł dotyczące pozyskania nazw obiektów fizjograficznych z obszaru Polski, wzbogacając w ten sposób bazę o 37 269 nowych nazw geograficznych.

Nazwy miejscowości uzupełniane są również na podstawie raportów rozbieżności z bazą danych PRNG sporządzanych przez wykonawców przy aktualizacji Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k). Raporty te są wynikiem prac polegających na zbieraniu nazw w terenie. Podczas weryfikacji nazw geograficznych w PRNG zidentyfikowano również rozbieżności w istniejących urzędowych wykazach nazw związane z przynależnością do jednostki administracyjnej, miejscowości nadrzędnej, rodzajem obiektu, jak i samym brzmieniem nazwy.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych*, przy opracowywaniu urzędowych wykazów nazw miejscowości i ich części nie ma obowiązku podawania dokładnej lokalizacji przestrzennej w postaci współrzędnych geograficznych, które są obowiązkowym atrybutem dla każdej nazwy w PRNG, a jedynie położenie względem podziału administracyjnego kraju. Natomiast zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych*, w bazie danych PRNG znajdują się m.in. urzędowe nazwy miejscowości wprowadzane na podstawie aktów prawnych dotyczących ustalenia, zmiany lub zniesienia urzędowych nazw ogłaszanych przez właściwy organ administracji publicznej; np. z dniem 1 stycznia 2017 roku weszło w życie

kolejne *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 grudnia 2016 r. w sprawie ustalenia, zmiany i zniesienia urzędowych nazw niektórych miejscowości oraz obiektów fizjograficznych*. W związku z tym nazwy niektórych obiektów z obszaru np. województwa śląskiego uległy zmianom, zestawionym w tabelach 1 i 2.

Według stanu z 2008 r. z około 103 000 urzędowych nazw miejscowości 21 898 nie miało położenia określonego za pomocą współrzędnych geograficznych. Wyjaśnienie powyższych rozbieżności to główne zadanie zrealizowane pod koniec 2008 r. przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii. W wyniku przeprowadzonych prac, których koszt wyniósł ponad 2 000 000 zł, pozyskano ponad 85% lokalizacji dla zleconych do weryfikacji urzędowych nazw miejscowości.

W wyniku współpracy z Ministerstwem Administracji i Cyfryzacji oraz dalszych wyjaśnień prowadzonych z Głównym Urzędem Statystycznym, kontaktów z geodetami województw oraz geodetami powiatowymi liczba nazw bez lokalizacji zmniejszyła się do 2927 w 2013 i 1899 r. w 2014 roku. W ramach dalszych działań podjętych w 2015 r., polegających na sprawdzeniu wykazów nazw i próbach zidentyfikowania ich lokalizacji przez jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio na swoim terenie, liczba nazw bez lokalizacji wyniosła 1588 (stan na lipiec 2016 r.). Dla tych nazw, których nie udało się zlokalizować, rada gminy powinna (według procedury zgodnej z *Ustawą o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych*) wystąpić

Tab. 1. Wykaz urzędowych nazw miejscowości w woj. śląskim zmienionych z dniem 1 stycznia 2017 r.

L.p.	Powiat	Gmina	Zmienione nazwy miejscowości		Drugi przypadek deklinacji, forma przymiotnika
			nazwa dotychczasowa	nazwa zmieniona	
2	będziński	Psary	Brzękowice Dolne, część wsi Brzękowice-Wał	Brzękowice Dolne, wieś	-wic -nych, brzękowicki
3	będziński	Psary	Chrobakowe, wieś	Dąbie Chrobakowe, wieś	-bia -wego, dąbski
4	będziński	Psary	Dąbie-Swaty, część wsi Dąbie	Dąbie Górne, wieś	-bia -nego, dąbski
5	będziński	Psary	Grodków, wieś	Gródków, wieś	-kowa, gródkowski
6	bieruńsko- łędzki	Bojszowy	Nowe Bojszowy, wieś	Bojszowy Nowe, wieś	-szów -wych, bojszowski
7	częstochoowski	Kłomnice	Zberezka, kolonia	Zberezka, wieś	-ki, zbereski
8	kłobucki	Lipie	Łyżniaki, przysiółek wsi Danków	Łyżniaki, przysiółek wsi Troniny	-ków
9	kłobucki	Lipie	Troniny, przysiółek wsi Danków	Troniny, wieś	-nin, troniński
10	wodzisławski	Lubomia	Buglowiec, część wsi Syrynia	Buglowiec, część wsi Nieboczowy	-wca

Tab. 2. Wykaz urzędowych nazw miejscowości w woj. śląskim zniesionych z dniem 1 stycznia 2017 r.

L.p.	Powiat	Gmina	Znoszone nazwy miejscowości	Drugi przypadek deklinacji, forma przymiotnika
1	częstochoowski	Lelów	Kuśmierki, część wsi Gródek	-rek
2	częstochoowski	Lelów	Nakło, osada	-ła
3	częstochoowski	Lelów	Za Lasem, przysiółek wsi Podlesie	Za Lasem
4	kłobucki	Lipie	Danków-Osada, część wsi Danków	-kowa -Osady
5	kłobucki	Lipie	Na Dukcie, część wsi Wapiennik	Na Dukcie
6	kłobucki	Lipie	Rębielice Szlacheckie, kolonia	-lic -kich
7	żywiecki	Łodygowice	Bierna Mała, część wsi Bierna	-nej -lej
8	żywiecki	Łodygowice	Dąbki, część wsi Łodygowice	-ków
9	żywiecki	Łodygowice	Duraje, część wsi Łodygowice	-jów

z wnioskiem do ministra spraw wewnętrznych i administracji o zniesienie urzędowej nazwy. Część gmin z takimi wnioskami już występuje, jednak do całkowitego wyeliminowania rozbieżności niezbędne jest szerokie zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego, pozwalające ostatecznie uporządkować sprawy nazewnictwa geograficznego, w szczegól-

ności nazewnictwa miejscowości. Najwięcej nazw, dla których nie zostały ustalone współrzędne geograficzne, znajduje się w województwach: kujawsko-pomorskim (327), małopolskim (318), mazowieckim (197) i łódzkim (186), a najmniej w województwie dolnośląskim (4). W województwie lubuskim wszystkie miejscowości mają uzupełnione współrzędne

geograficzne. Główne przyczyny braku uzupełnionych współrzędnych geograficznych to:

a) charakter osadnictwa – gęsta zabudowa, wsie graniczą ze sobą, podzielone są na liczne części posiadające odrębne urzędowe nazwy,

b) nazwy błędnie wprowadzone do urzędowych wykazów, np. występują dwie nazwy dla jednego obiektu,

c) wprowadzenie do urzędowych wykazów nazw miejscowości niezamieszkałych, często nie posiadających zabudowy.

195 632 nazwy geograficzne, czyli o 52 030 nazw mniej w porównaniu do stanu obecnego. W dłuższym okresie dane te kształtują się następująco: w 1999 r. – 160 000 nazw, w 2006 r. – 168 000 nazw geograficznych (miejscowości i obiektów fizjograficznych).

Na mocy ustawy *Prawo geodezyjne i kartograficzne* po nowelizacji z 2014 roku, dane z PRNG dostępne są bezpłatnie na stronie internetowej Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej pod adresem: www.codgik.gov.pl/index.php/dar-mowe-dane/prng.html. Dane udostępniane są w trzech

szukana fraza

Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

Start O CODGIK Zasób Skorowidź **Dane bez opłat** Kalkulator Obsługa Klienta Usługi Kontakt BIP Projekty

Jesteś tutaj: Start » Dane bez opłat » PRNG

2. zbiory danych państwowego rejestru nazw geograficznych

Nazwa	Rozmiar	Rozszerzenie	Data modyfikacji
PRNG – nazwy miejscowości	18 MB	shapelle	12-04-2017
PRNG – nazwy obiektów fizjograficznych	26 MB	shapelle	12-04-2017
PRNG – nazwy miejscowości	21 MB	*.xlsx	12-04-2017
PRNG – nazwy obiektów fizjograficznych	20 MB	*.xlsx	12-04-2017
PRNG – nazwy miejscowości	19 MB	*.gml	12-04-2017
PRNG – nazwy obiektów fizjograficznych	24 MB	*.gml	12-04-2017
PRNG – nazwy miejscowości oraz obiektów fizjograficznych	36 MB	*.idf (Turtle)	30-12-2016
PRNG – repozytorium RDF	36 MB	*.zip	29-03-2017

Aktualności

- Ogłoszenie wyników naboru: Geodeta w Wydziale Fotogrametrii
- Ogłoszenie o naborze: Geodeta w Wydziale Fotogrametrii
- Moduł zdjęć lotniczych w Portalu PZGIK

Komunikaty

- 24 grudnia w CODGIK dniem wolnym od pracy
- W dniu 14 sierpnia 2015 roku – CODGIK, nieczynny
- Nieczynne konto PKO SA

Ryc. 3. Dane z PRNG na stronie internetowej CODGIK

Dla Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych fakt istnienia prawnie obowiązujących urzędowych nazw miejscowości bez lokalizacji stanowi poważną przeszkodę w prowadzeniu referencyjnej i spójnej bazy danych dla całego kraju. Baza PRNG stanowi źródło danych dla wielu innych rejestrów, wykorzystywana jest także do wykonywania opracowań kartograficznych, m.in. map topograficznych i tematycznych, a dzięki łatwemu nieodpłatnemu dostępowi wykorzystywana jest przez firmy komercyjne i osoby prywatne. Dlatego jest szczególnie ważne, aby dane zawarte w rejestrze były jednoznaczne, wiarygodne i aktualne.

Według stanu na dzień 9 maja 2017 roku baza PRNG zawiera łącznie 247 662 nazwy obiektów geograficznych położonych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w tym 124 664 nazwy miejscowości i ich części oraz 123 018 nazw obiektów fizjograficznych. Analizując okres ostatnich pięciu lat możemy zauważyć znaczny rozwój bazy PRNG. W 2011 roku (wg stanu na 16 września) baza PRNG zawierała

formatach: gml, shp, xlsx, w podziale na nazwy miejscowości oraz nazwy obiektów fizjograficznych, a ich aktualizacja na stronie internetowej następuje co trzy miesiące. Widok strony internetowej z dostępnymi zbiorami danych z PRNG przedstawia rycina 3. Dane dostępne są również w formie usług danych przestrzennych poprzez krajowy portal infrastruktury informacji przestrzennej www.geoportal.gov.pl, gdzie możliwe jest wyświetlanie, wyszukiwanie, przeglądanie oraz pobieranie (m.in. poprzez usługę ATOM) nazw wraz z atrybutami według przyjętych kryteriów. Aktualizacja danych PRNG na Geoportalu następuje raz w tygodniu. Ogólny schemat udostępniania danych na stronie internetowej CODGIK oraz na Geoportalu przedstawia rycina 4.

Umieszczenie nazw w Geoportalu umożliwia szeroki dostęp do informacji o nazwach geograficznych różnym użytkownikom, od instytucji naukowych i firm kartograficznych po osoby prywatne oraz powoduje coraz większe zainteresowanie stosowaniem nazw geograficznych zawartych w rejestrze. Możliwość

Ryc. 4. Schemat udostępniania danych z systemu PRNG

interakcji użytkownika Geoportalu przynosi również korzyść dla bazy danych PRNG – zgłaszane uwagi o błędach, rozbieżnościach i brakach pozwalają na bieżąco poprawiać jakość danych dotyczących nazw geograficznych.

W najbliższej perspektywie Główny Urząd Geodezji i Kartografii planuje kolejne prace związane z modernizacją bazy danych Państwowego Rejestru Nazw Geograficznych:

1. Opracowanie i wdrożenie zmodernizowanego modułu systemu informatycznego PRNG w zakresie polskich nazw geograficznych świata. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych PRNG* składa się z:

a) rejestru nazw geograficznych z obszaru Rzeczypospolitej Polskiej, obejmującego nazwy obiektów geograficznych położonych w całości lub w części na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w tym na obszarze morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego oraz polskiej wyłącznej strefy ekonomicznej Morza Bałtyckiego;

b) rejestru polskojęzycznego nazewnictwa obiektów geograficznych położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, obejmującego polskojęzyczne nazwy obiektów położonych poza granicami naszego kraju.

2. Modernizację schematu bazy danych dotyczących nazewnictwa geograficznego z terenu Polski w zakresie dostosowania do wyżej wymienionego rozporządzenia w sprawie PRNG, w tym:

a) dodanie w aplikacji opcji wyszukiwania według skali mapy oraz według endonimów i egzonomów,

b) uzupełnienie atrybutów w zakresie „pismo nazwy dodatkowej”,

c) automatyczne uzupełnienie w bazie danych daty zniesienia lub usunięcia (daty ostatniej modyfikacji),
d) implementację nowych typów geometrii: liniowej i powierzchniowej w zakresie edycji, importu danych (uwarunkowanych identyfikatorem zewnętrznym lub identyfikatorem PRNG) i eksportu danych.

Możliwości wykorzystania PRNG to:

1) jednoznaczności identyfikacji nazw miejscowości w spisach ludności;

2) znacząca rola w sprawach:

- spadkowych i własności nieruchomości (jeśli nastąpiła zmiana nazwy, a dokumentacja jest wystawiona z nazwą obecnie historyczną),
- planowania przestrzennego,
- likwidacji skutków klęsk żywiołowych i niesienia pomocy na wypadek sytuacji nadzwyczajnych, operacji poszukiwawczych i ratunkowych,
- opracowywania map i atlasów,
- nawigacji,
- rozwoju turystyki,
- komunikacji, w tym usług pocztowych i informacyjnych itd.

Rozwój i modernizacja bazy PRNG, wyjaśnienie rozbieżności w zakresie urzędowego nazewnictwa z terenu Polski oraz weryfikacja i ciągła aktualizacja danych zawartych w Państwowym Rejestrze Nazw Geograficznych ma podstawowe znaczenie dla utrzymania rejestru jako standardu, który nadal będzie obowiązującą, referencyjną i powszechnie dostępną bazą danych integrującą informacje o nazwach geograficznych, bez których nie ma możliwości opracowania i wydania żadnej mapy.

Literatura

- Czopek-Kopciuch B., 2014, *Prace Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych przy MAiC*; Referat wygłoszony podczas spotkania delegacji Polski, Czech i Słowacji w dniu 5 listopada 2014 r. w Głównym Urzędzie Geodezji i Kartografii.
- Gołaski J., 2002, *Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych. Przewodnik toponimiczny. Część I. Zbieranie nazw w terenie*. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
- Ostrowski W., Kowalski P., 2004, *Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych. Przewodnik toponimiczny. Część III. Stosowanie i rozmieszczanie napisów na mapach*. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
- Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, 1998. UNGEGN Working Group on Toponymic Terminology. Tłum. J. Kondracki. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
- Wolnicz-Pawłowska E., Szulowska W., 2003, *Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych. Przewodnik toponimiczny. Część II. Opracowywanie językowe nazw*. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
- Wolnicz-Pawłowska E., Zych M., 2010, *Toponymic guidelines of Poland for map editors and other users*. Fourth revised edition – *Polski przewodnik toponimiczny dla redaktorów map i innych użytkowników*. Wyd. czwarte zmienione. Warszawa: Główny Urząd Geodezji i Kartografii.
- Ustawy i rozporządzenia**
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o ustaleniu nazw miejscowości i o numeracji nieruchomości*. „Dziennik Ustaw RP” Nr 94, 28 października 1934, poz. 850.
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne*. „Dziennik Ustaw PRL” Nr 30, 1989, poz. 163 z późniejszymi zmianami.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych*. „Dziennik Ustaw RP” Nr 166, 22 września 2003, poz. 1612.
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*. „Dziennik Ustaw RP” Nr 17, 31 stycznia 2005, poz. 141.
- Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie państwowego rejestru nazw geograficznych*. „Dziennik Ustaw RP” Nr 255, 26 marca 2012, poz. 309 z późniejszymi zmianami.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 grudnia 2016 r. w sprawie ustalenia, zmiany i zniesienia urzędowych nazw niektórych miejscowości oraz obiektów fizjograficznych*. „Dziennik Ustaw RP” Nr 59, 30 grudnia 2016, poz. 2251.
- Strony internetowe**
- Krajowy portal infrastruktury informacji przestrzennej www.geoportal.gov.pl
- Strona internetowa Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej www.codgik.gov.pl
- Strona internetowa Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych www.knmiof.mswia.gov.pl

Standardization and visualization of data in the National Register of Geographical Names (NRGN)

Summary

The article discusses the issue of standardization and visualization of data referring to geographical names on the example of the database of the National Register of Geographical Names (NRGN), the official, centrally administered, referential database, which contains credible and current names of geographical objects, recommended for official use. Geographical names are, beside cartographical signs, a necessary element of contents of every map. Names have various functions, but first of all they play an important informative role in identification and localizing of objects on the surface of the Earth. Therefore it is especially important to provide names which are un-ambiguous, linguistically correct and which clearly show

spatial location of the named object. Names of places and physiographical objects are an acknowledged national heritage and are closely connected to the history and culture of Poland. The article presents the subject of standardization of geographical names in Poland and discusses its two main issues:

a) procedure of standardization of geographical names in Poland performed by two organs of state administration; the competent minister of public administration and the Surveyor General of Poland,

b) substantive range, methods of maintaining and updating the data contained in the NRGN in the context of their visualization on topographical and thematic maps and on the national geo-portal.